

Revisionsrapport

Kostnadsutveckling inom överförmyndarnämnden Söderhamns kommun

Helena Carlson

Augusti 2013

Innehållsförteckning

1.	Sammanfattning	1
2.	Bakgrund och uppdrag.....	3
2.1.	Revisionsfråga	3
2.2.	Avgränsning.....	4
2.3.	Metod.....	4
3.	Överförmyndarnämndens uppgifter	5
4.	Granskningens resultat.....	7
4.1.	Arvode	7
4.1.1.	Kommentarer och bedömningar	9
4.2.	Ärende	10
4.2.1.	Kommentarer och bedömningar	11
4.3.	Kostnadsutveckling	11
4.3.1.	Kommentarer och bedömning.....	16

1. Sammanfattning

PwC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Söderhamns kommun genomfört en granskning av om den interna kontrollen rörande hantering av arvoden och startande av nya ärenden är ändamålsenlig.

Utifrån nedanstående kontrollmål är den sammanfattande bedömningen att ingen ekonomisk analys över kostnadsutvecklingen inom överförmyndarnämnden har gjorts under de granskade åren. De fluktuationer som funnits i kostnaderna har inte analyserats fullt ut. Bedömningen utifrån detta är därför att nämndens ekonomiska uppföljning inte har varit helt tillfredsställande. Den samlade bedömningen av revisionsfrågan är att nämndens interna kontroll inte är helt ändamålsenlig och behöver utvecklas.

✚ Vilken grund har nämnden för beräkning av arvodesnivåer till ställföreträdare?

Vi bedömer att:

⇒ nämndens interna kontroll rörande hantering av arvoden inte har fungerat tillfredsställande, mot bakgrund av att fel underlagsår har använts vid beräkning av arvoden för år 2012.

Vi rekommenderar att:

⇒ nämnden fortsätter det påbörjade arbetet med att upprätta riktlinjer, samt även rutiner för att säkerställa en ändamålsenlig hantering.

Riktlinjer och rutiner är viktiga i arbetet för att säkerställa en fungerande verksamhet vid till exempel byte av personal.

✚ Hur definierar nämnden ett "ärende"?

Vi bedömer att:

⇒ ett "ärende" utgörs av en inkommen anmälning eller ansökan samt samtliga pågående uppdrag.

⇒ att samtliga inkomna anmälningar och ansökningar registreras hos nämnden för vidare handläggning.

⇒ startande av nya ärenden sker kontinuerligt utifrån inkomna anmälningar och ansökningar.

✚ Hur har nämndens kostnader utvecklats under de senaste tre åren (2010, 2011 och 2012)?

Vi bedömer att:

⇒ nämndens kostnader under 2011 sjunkit, främst med anledning av obesatt tjänst som handläggare.

- ⇒ nämndens kostnader från år 2010 till 2012 har ökat avseende arvoden. Förklaringen är en höjning av grundarvodet, höjt prisbasbelopp samt ökat antal utbetalda arvoden.
- ⇒ En utveckling av redovisningsmodellen pågår. Modifieringen medför svårigheter att analysera kostnadsutvecklingen annat än för arvoden.

✚ Vilket är skälet till kostnadsökningarna mellan 2011 och 2012?

Vi konstaterar att:

- ⇒ Ökningen i arvode för ställföreträdare ökade mellan åren 2011 och 2012 med cirka 20 % medan motsvarande ökning mellan år 2010 och år 2012 uppgår till cirka 8 %. Förklaring till de ökade arvodeskostnaderna år 2012 är ökat antal utbetalda ärenden samt för högt beräknat arvode pga. av att fel underlagsår har använts vid beräkning av arvoden för år 2012.

✚ Hur är kostnadsfördelning mellan ställföreträdare till ensamkommande barn och övriga ställföreträdarskap?

Vi konstaterar att:

- ⇒ omfattningen av verksamheten kring ensamkommande barn har ökat under senare år. Detta har även medfört att kostnaderna för arvoden kopplat till detta har ökat. För år 2012 utgör arvoden till ställföreträdare för ensamkommande barn cirka 27 % av det totala arvodet.

Vi bedömer att:

- ⇒ I den redovisningsmodell som tidigare använts har det inte varit möjligt att på ett tillförlitligt sätt följa kostnaderna för ensamkommande barn separat. Genom den utveckling som pågår kommer det finnas bättre förutsättningar för detta framgent.

2. Bakgrund och uppdrag

Överförmyndarnämndens kostnader för arvoden ökade mellan åren 2011 och 2012. Med anledning av detta har frågeställning uppstått om detta beror på ökade arvoden eller ökad ärendemängd.

Asylsökande ensamkommande barn och ungdomar är en för nämnden relativt ny företeelse att hantera, varför det är angeläget att klara ut kostnadsutveckling och arvodesnivåer för gode män för denna grupp.

Statistiken inom överförmyndarnämnden grundar sig bland annat på antal ärenden varför det är viktigt att begreppet ”ärende” grundar sig på en riktig definition.

Av kommunallagen framgår att styrelser och nämnder ska ha kontroll över sin verksamhet, ekonomi och att den interna kontrollen är tillräcklig. Detta innebär att det är styrelser och nämnder, som ansvarar för att ha en ändamålsenlig styrning och uppföljning av verksamhet och ekonomi samt att det finns säkra rutiner som förhindrar felaktigheter och som säkerställer att redovisningen är rättvisande.

Revisorerna i Söderhamns kommun har beslutat att ge PwC i uppdrag att genomföra granskning av kostnadsutvecklingen inom överförmyndarnämnden. Uppdragets övergripande frågeställning är att granska den interna kontrollen avseende arvodeshantering och start av ärenden.






2.1. Revisionsfråga

Revisionsfråga

Granskningen ska besvara följande revisionsfråga:

Är nämndens interna kontroll rörande hantering av arvoden och startande av nya ärenden ändamålsenlig?

Kontrollmål/granskningsmål

-  Vilken grund har nämnden för beräkning av arvodesnivåer till ställföreträdare?
-  Hur definierar nämnden ett ”ärende”?
-  Hur har nämndens kostnader utvecklats under de senaste tre åren (2010, 2011 och 2012)?
-  Vilket är skälet till kostnadsökningarna mellan 2011 och 2012?
-  Hur är kostnadsfördelning mellan ställföreträdare till ensamkommande barn och övriga ställföreträdarskap?

2.2. Avgränsning

Granskningen avser överförmyndarnämnden och är avgränsad till att omfatta granskning av kostnadsutveckling under åren 2010 till 2012 samt hantering av arvoden. Granskningen omfattar inte till exempel kontroll av enskilda ärendens handläggning.

2.3. Metod

Granskningen genomförs i form av genomgång och analys av styrande dokument såsom nämndsprotokoll, reglemente, arvoderingsregler och andra styrdokument/riktlinjer för verksamheten. Intervju har genomförts med nämndens handläggare och administratör samt nämndsordföranden.

För analys av kostnadsutvecklingen har ekonomiskt utfall per år, kostnadsslag och verksamhet för åren 2010, 2011 och 2012 erhållits. Vidare har underlag för utbetalade arvoden erhållits genom uttag av lönetransaktioner för motsvarande period. Materialet har bearbetats genom så kallad registeranalys och analyserats för att finna samband. Uttaget material har kompletterats med data om arvoden per verksamhetsår från det handläggningssystem som överförmyndarnämnden använder. Uttagen data avser uppgifter per hanterad akt för verksamhetsåren 2009, 2010, 2011 samt 2012. Uppgifterna omfattar så kallade räkningstyper (delräkning, komplettering, redogörelse, sluträkning och årsräkning), total behållning och total inkomst samt arvode för fördelning av betalningsansvar för arvoden mellan kommunen och huvudmännen. Stickprov har gjorts avseende utbetalda arvoden.

3. **Överförmyndarnämndens uppgifter**

Överförmyndarnämnden är en kommunal förvaltningsmyndighet med uppgift att utöva tillsyn över gode mäns, förvaltares och förmyndares verksamhet. Det innebär att det är så kallad myndighetsutövning. Tillsynen utövas i syfte att bevaka att den som inte själv kan ta tillvara sin rätt, förvalta sin egendom eller sörja för sin person inte lider skada.

Överförmyndarverksamhetens uppgifter regleras främst i föräldrabalken (FB). Andra viktigare lagar och förordningar är förmyndarskapsförordningen (SFS 1995:379), kommunallagen, förvaltningslagen och sekretesslagen. Därutöver finns kopplingar till ett antal lagar och förordningar inom socialtjänstens område.

Gode man

Till godeman eller förvaltare skall enligt FB 11:12 utses en rättrådig, erfaren och i övrigt lämplig person. Den person som har fått en god man har kvar sin rättsliga handlingsförmåga och kan själv förfoga över sina tillgångar, ingå avtal med mera. Den gode mannen är att betrakta som en ställföreträdare/biträde.

Förvaltare

Förvaltarskap är en tvångsåtgärd som kan utföras utan samtycke från huvudmannen. Förvaltarskap omfattar enbart vuxna.

En förvaltare förordnas, då godmanskap inte är tillräckligt. Förvaltarskap innebär att huvudmannen helt eller delvis förlorar sin rättshandlingsförmåga och förvaltaren får i motsvarande utsträckning rätt att ingå rättshandlingar för sin huvudmans räkning.

Förmyndare

Förhållandet mellan barn och föräldrar regleras i Föräldrabalken. Barn under 18 år är underåriga och omyndiga. Barn har däremot rättskapacitet, vilket innebär att det kan förvärva rättigheter och skyldigheter, till exempel äga en fastighet. Ett omyndigt barn måste därför ha en ställföreträdare som kan företräda dess intressen och rätt.

De flesta barn har sina föräldrar som ställföreträdare. I rollen som förmyndare ansvarar föräldrarna för förvaltning av barnets tillgångar och angelägenheter som rör tillgångarna samt företräder barnet rättsligt. Av föräldrabalken framgår att så länge barnets tillgångar understiger åtta prisbasbelopp (år 2013: 44 500 kronor) behövs ingen kontroll. Överförmyndaren kan ingripa i föräldrarnas förvaltning i fall det visar sig att de inte förvaltar barnets tillgångar på ett betryggande sätt.

Ensamkommande barn

En god man ska förordnas i vårdnadshavarens och förmyndares ställe att ansvara för barnets personliga förhållanden och sköta dess angelägenheter om barn vid sin ankomst till Sverige inte har några anhöriga.

Uppdraget som gode man för ensamkommande barn innebär ett ansvar att företräda barnet i både vårdnadshavarens och förmyndarens ställe. Ansvaret innebär att den gode mannen har skyldighet och rätt att bestämma i alla frågor som rör barnet angelägenheter, personliga såväl som ekonomiska.

När barnet beviljas uppehållstillstånd, skall socialnämnden i den kommun där barnet vistas, anmäla behov av en särskilt förordnad vårdnadshavare.

4. Granskningens resultat

Överförmyndarnämnden i Söderhamns kommun består av tre ledamöter inklusive ordförande. Nämndens expedition bemannas från hösten 2012 av en administratör och en handläggare. Totalt är bemanningen 1,5 tjänst. Fram till våren 2011 har bemanningen bestått av 0,8 tjänst som handläggare.

Den utökade organisationen förklaras med ökat antal ärenden, där antalet redogörelser såsom årsavräkningar och slutavräkningar har ökat över tid samt att handläggningen kring ensamkommande barn har ökat i omfattning. Nuvarande organisation är under uppbyggnad. Administratörens ansvar är att granska årsavräkningar samt månadsvis granska arvodesräkningar avseende uppdrag som ställföreträdare för ensamkommande barn. Handläggaren ansvarar för arvodering samt inkomna ansökningar, anmälningar och utredningar.

4.1. Arvode

Ersättning skall, enligt föräldrabalken (FB 12 kap 16 §), utgå till förordnade förmyndare, gode män och förvaltare med skäligt arvode för uppdraget. Vidare skall ersättning för de utgifter som har varit skäligen påkallade för uppdragets fullgörande utgå.

Överförmyndaren skall besluta om arvode och ersättning för utgifter, samt besluta om i vad mån arvode och ersättning skall betalas av huvudmannen. Av FB framgår att, om det inte finns skäl för annat, skall arvode och ersättning för utgifter inklusive de avgifter och skatter som utgår på dem, betalas av den enskildes. Arvode och ersättning som inte skall betalas med den enskildes medel betalas av kommunen.

Kopplat till ställföreträdarens uppdrag har de rätt att ersättas för bilkostnader samt omkostnader. Avseende omkostnader anser Sverige kommuner och landstings (SKL) att överförmyndarnämnden i varje enskilt ärende ska infordra underlag för samtliga utgifter ställföreträdaren har genom sitt uppdrag. Rekommendationen från SKL är att överförmyndarnämnden ska ersätta ställföreträdarna för de utgifter de faktiskt kan uppvisa underlag för. Det har tidigare funnits en praxis om generell kostnadsersättning om 2 % av prisbasbeloppet. Av SKLs riktlinjer framgår att större kostnader såsom längre resor med bil, biljettkostnad för längre resor och liknande är en kostnad som huvudmannen ska stå för.

Vid intervjuerna har framkommit att beräkning av arvoden sker utifrån nämndens beslutade nivåer av arvoden för ställföreträdare. Nämndens beslut av arvodesnivåer grundas på Sverige kommuner och landstings (SKL) riktlinjer samt av nämnden beslutade nivåer.

Av överförmyndarnämndens protokoll 2006-09-01 § 12 framgår att nämnden beslutat att tre prisbasbelopp ska tillämpas som gräns för inkomst från år 2007.

Överförmyndarnämnden beslutade 2012-12-19 § 38 om *riktlinjer för granskning* samt § 39 *utskick- och granskningsordning inför 2013 års granskning av 2012 års verksamhet*. Arvodesregler med utgångspunkt i SKLs riktlinjer beslutades vid samma sammanträde. Av arvodesreglerna framgår att i den mån huvudmannens inkomst eller tillgångar överstiger 2,65 prisbasbelopp respektive 2 prisbasbelopp att huvudmannen får debiteras högst det överskjutande beloppet. Av riktlinjerna framgår vad som ska kontrolleras, betydelse för olika markeringar vid granskning, definition av anmärkningar och korrigeringsnoteringar.

År 2010 när prisbasbeloppet sänktes, jämfört med året innan, beslutade nämnden att använda år 2009 års prisbasbelopp som grund för beräkning av arvodet. Till utbetalningsår 2012 höjdes arvodet avseende sörja för person från 6 till 7 %. Av intervjuerna och granskade arvodesräkningar för år 2012 har framkommit att vid utbetalning år 2012 användes år 2012 års prisbasbelopp och ej år 2011 års prisbasbelopp. Det innebar högre arvode jämfört med riktlinjerna motsvarande 120 kronor för t.ex förvalta egendom.

Följande tabell visar arvode per år samt prisbasbeloppet som varit till grund för respektive år. I tabellen finns år 2012 redovisat i två kolumner, dels beräknat arvode enligt beslutade riktlinjer, dels beräknats och använt arvodesdebitering.

Utbetalnings år	2010	2011	2012	2012
<i>Det år uppdraget utförts</i>	2009	2010	2011	2012
<i>Prisbasbelopp /utört år</i>	42 800 kr	42 400 kr	42 800 kr	44 000 kr
<i>Inkomst > 2,65 ppb (tom 2012 > 3 år)</i>	128 400 kr	127 200 kr	128 400 kr	
<i>Tillgångar > 2 ppb</i>	85 600 kr	84 800 kr	85 600 kr	
<i>Förvalta egendom</i>	10%	10%	10%	10%
<i>Sörja för person</i>	6%	6%	7%	7%
<i>Bevaka rätt</i>	0%	0%	0%	0%
<i>Förvalta egendom</i>	4 280 kr	4 240 kr	4 280 kr	4 400 kr
<i>Sörja för person</i>	2 568 kr	2 544 kr	2 996 kr	3 080 kr
<i>Bevaka rätt</i>				
<i>Summa</i>	6 848 kr	6 784 kr	7 276 kr	7 480 kr
* År 2011 används 2009 års prisbasbelopp pga att detta sänktes.				

Under år 2013 har kommunfullmäktige beslutat om en utökad budgettram för överförmyndarnämnden för höjda arvoden motsvarande 12 % och 10 % för förvalta egendom respektive sörja för person.

Arbetsgången är att beslut om arvode, så kallad arvodering sker efter granskning av redovisade underlag, de så kallade årsavräkningarna, slutavräkningarna och redogörelserna. Det innebär att ställföreträdaren lämnar in till exempel årsavräkning samt tillhörande bilagor och underlag. Administratören granskar årsavräkningen mot underlagen. Vid behov begärs kompletterande uppgifter in. Arvodering sker därefter av handläggaren som registrerar arvode i handläggarsystemet och skriver ut arvodesunderlag. Arvodesunderlag skickas till

ställföreträdaren och i förekommande fall till kommunens lönehandläggare. Tidigare har rutinen varit att handläggaren hanterat både granskning samt arvodering samt att extern hjälp har tagits in för hjälp med granskning. Med nuvarande bemanning är uppgifterna uppdelade och administratören granskar och handläggaren arvoderar. Arvodering sker löpande vartefter granskning av årsräkningarna är färdiga. Årsräkningar ska enligt gällande rutiner vara nämnden tillhanda senast 1 mars. Två påminnelser skickas därefter till ställföreträdaren. Om inga underlag erhålls efter det tar nämnden upp frågan om vite senast 30 juni.

Ersättning till ställföreträdare avseende *ensamkommande barn*, sker månadsvis efter inlämnad månadsrapport med tillhörande specifikation över resor och arvodesräkning. Från år 2010 ersätts timarvodet med 200 kronor i timmen enligt beslut av nämnden. Vilket även är i enlighet med riktlinjer från SKL cirkulär 07:74. För asylsökande barn har kommunen möjlighet att återsöka utbetalt arvode hos Migrationsverket. Ansökan om ersättning för kostnader för god man för ensamkommande asylsökande barn görs på avsedd blankett kvartalsvis per barn. Tidigare har återsökning av medel skett månadsvis, men Migrationsverket har haft önskemål om att återsökningarna ska ske kvartalsvis. Arvoderingen av ställföreträdare för ensamkommande asylsökande barn registreras från år 2012 i systemstödet Wärna och vid arvodering skapas underlag i form av flera ifyllda blanketter per barn och ärende som samlas som bilagor till återsökningstillfället. Ersättningen från Migrationsverket betalas ut i efterhand.

För barn som erhållits permanent uppehållstillstånd (PUT) kan ingen ersättning motsvarande ”ersättning för kostnader för god man till ensamkommande asylbarn” erhållas. Det innebär att för tiden från det att PUT erhållits tills dess ensamkommande barnet har förordnats särskild vårdnadshavare (SFV), uppbärs ingen individuell ersättning per barn, utan nämnden fördelas medel internt från schablonbelopp (ersättning för mottagande av ensamkommande barn och ungdomar) för ensamkommande barn. Fördelningen av medlen sker i slutet av verksamhetsåret och fördelas mellan socialnämnden, barn- och utbildningsnämnden och överförmyndarnämnden.

4.1.1. Kommentarer och bedömningar

Enligt kommunallagen (1991:900) 6 kap 7 § ska nämnderna se till att den interna kontrollen är tillräcklig samt att verksamheten bedrivs på ett i övrigt tillfredsställande sätt.

Av vad som framkommit vid intervjuer och granskning av protokoll har nämnden från tidigare år inga särskilda beslutade riktlinjer och rutiner, med ett undantag. Nämnden har tidigare år beslutat om gränsen för när arvodet ska betalas av huvudmannen avseende inkomster. Beslutet har inneburit att inkomsten ska överstiga tre prisbasbelopp. Ett nytt beslut har tagits år 2013 av nämnden innebärande att gränsen skall vara 2,65 prisbasbelopp. Nu gällande beslut är i enlighet med FB 12 kap 16 §. Utöver detta beslut har gällande lagtext samt SKLs riktlinjer vara vägledande för handläggning av ärenden.

Överförmyndarnämnden har inte för de granskade åren någon särskild beslutad internkontrollplan.

Vid granskningen har framkommit, vilket även verifieras genom stickprov, att utbetalt arvode för verksamhetsår 2011 (utbetalningsår 2012) har utbetalats med högre belopp än vad som fastställts. Anledningen till detta var att utbetalningsårets prisbasbelopp har använts vid beräkning av arvodet istället för verksamhetsårets prisbasbelopp.

✚ Vilken grund har nämnden för beräkning av arvodesnivåer till ställföreträdare?

Vi konstaterar att beräkning av arvoden grundas på SKLs riktlinjer samt att vid myndighetsutövningen sker arvodering utifrån handläggarens bedömning avseende uppdragets komplexitet och omfattning.

Vi bedömer att nämndens interna kontroll rörande hantering av arvoden inte har fungerat tillfredsställande, mot bakgrund av att fel underlagsår har använts vid beräkning för arvoden för år 2012.

Vi rekommenderar att nämnden fortsätter det påbörjade arbetet med att upprätta riktlinjer, samt även rutiner för att säkerställa en ändamålsenlig hantering. Riktlinjer och rutiner är viktiga i arbetet för att säkerställa en fungerande verksamhet vid till exempel byte av personal.

4.2. Ärende

Till överförmyndarnämndens expedition inkommer löpande anmälan respektive ansökan avseende behov av gode man eller förvaltare. På kommunens hemsida finns blanketter att använda för detta ändamål. Ansökan kan göras av den som vill ha gode man eller förvaltare på egen hand eller av anhörig. Anmälan kan även göras av annan person. Vid anmälan respektive ansökan ska bland annat uppgifter om skäl för anmälan samt behov av hjälp fyllas i. Som komplement skall läkarintyg och social utredning lämnas. Social utredning utfärdas av befattningshavare inom socialtjänsten eller sjukvården.

Av intervjuerna har framkommit att samtliga ansökningar och anmälningar som inkommer definieras som ett ärende och registreras i överförmyndarnämndens systemstöd, Wärna (ett program för handläggning av överförmyndarfrågor).

I handläggningen av det fortsatta ärendet registreras ärendet med typ av förordnande (till exempel förmyndare särskilt förordnad, förmynderskap tillgångar över åtta basbelopp). Samtliga ärende tilldelas status (ansökan tingsrätten, under uppbyggnad, aktiv, avslutad). När ett förordnande upphör avslutas ärendet. En förändring har skett gentemot tidigare så tillvida att samtliga förmyndarärenden är registrerade. Tidigare registrerades i systemstödet enbart arvoderade förmyndarärenden som var föranledd av årsgranskning, det vill säga vid tillgångar överstigande åtta prisbasbelopp.

Inkomna ansökningar och anmälningar utreds och skickas till tingsrätten för vidare beslut. Under 2013 har en rutin införts att nämnden informeras vid nämndssammanträde avseende antalet ärenden samt status.

4.2.1. Kommentarer och bedömningar

Ärende är samtliga *ansökningar* och *anmälningar* som inkommer till nämnden samt samtliga pågående uppdrag med förordnad ställföreträdare för huvudman. Samtliga ärenden registreras i handläggningssystemet och till skillnad från för några år sedan registreras numera även samtliga förmynderskapsärenden. Tidigare registrerades enbart förmynderskapsärenden med krav på kontroll, det vill säga vid tillgångar över åtta prisbasbelopp. Den förändrade principen medför att antalet registrerade ärenden ökat. Detta behöver dock i grunden inte medföra att det totala antalet ärenden inom nämnden ökat i samma omfattning. I de fall uppfattningen är att antalet ärenden har ökat, kan en del av denna ökning förklaras genom detta. Genom den hantering som varit tidigare går det dock inte att rekonstruera hur stor den egentliga ökningen är.

Nämndens uppfattning är att det ökade antal ärenden som upplevs beror inte av den förändrade rutinen kring förmynderskap. Ökningen av ärenden som finns avser enbart gode män respektive förvaltare.

Hur definierar nämnden ett "ärende"?

Vi bedömer att ett "ärende" utgörs av en inkommen anmälning eller ansökan samt samtliga pågående kända uppdrag. Bedömningen är att samtliga inkomna anmälningar och ansökningar registreras hos nämnden för vidare handläggning. Ingen åtskillnad görs för storlek av ärende eller handläggarens bedömning utifall det är troligt eller ej att tingsrätten förordnar till exempel gode man.

Vi bedömer att startande av nya ärenden sker kontinuerligt utifrån inkomna anmälningar och ansökningar.

4.3. Kostnadsutveckling

Överförmyndarnämndens kostnader består främst av löner och arvoden till anställda och ledamöter inom nämnden samt av arvoden till ställföreträdare. Löner och arvoden motsvarar närmare 70 % av nämndens kostnader.

Överförmyndarnämndens kostnader omfattar vidare lokalkostnader samt resor med mera. Nämndens ansvar för gode män kopplat till ensamkommande asylsökande barn innebär även kostnader för tolk. Kostnader kopplat till ensamkommande asylbarn ersätt genom Migrationsverket se vidare avsnitt *Ensamkommande barn*.

Följande visar nämndens intäkter och kostnader för åren 2010 till 2012 per år:

Utfall (tkr)	2012	2011	2010
Intäkter Migrationsverket (löpande)	662	229	709
Intäkter Migrationsverket (internt fördelade)	315	100	100
Övriga intäkter	-	3	1
Summa intäkter	977	326	809
Köp stödverksamhet & tillfälligt inhyrd personal	- 15	- 55	- 13
Arvoden till förtroendevalda	- 79	- 72	- 37
Löner arbetstagare	- 457	- 178	- 352
Arvode övriga ställföreträdare	- 1 172	- 973	- 1 087
Arvode ställföreträdare ensamkommande barn	- 449	- 237	- 392
Bilersättningar (ställföreträdare & arbetstagare)	- 24	- 15	- 11
Omkostnadsersättning (ställföreträdare)	- 85	- 31	- 45
Arbetsgivaravgifter (samtliga)	- 543	- 342	- 544
Kurser, personalrekrytering mm	- 73	- 54	- 24
Lokalhyror, Förbrukningsinventarier & material, tele	- 128	- 56	- 178
Resekostnader & annonsering	- 127	- 93	- 108
Kapitaltjänstkostnader	- 6	- 6	- 7
Totalt kostnader	- 3 158	- 2 112	- 2 798
Årets nettokostnad	- 2 181	- 1 786	- 1 989
<i>Sammanställt med underlag per kontoslag från kommunens ekonomisystem</i>			

Under år 2011 minskade nämndens kostnader för arbetstagare jämfört med 2010, för att åter öka år 2012. Detta beroende av att dåvarande handläggare slutade i april 2011 och tillsättande av ny handläggare inte skedde omedelbart. Nuvarande handläggare är anställd från hösten 2012. Utöver detta gjordes en utökning med en tjänst som administratör från våren 2012. Under perioden våren 2011 fram till 2012 var handläggartjänsten tillsatt under kortare perioder. Övrig tid har nämndens ledamöter bemannat expeditionen och handlagt ärende. Som stöd har även kommunens bemanningsenhet bemannat tjänsten, vars kostnad finns i kostnadsposten *tillfälligt inhyrd personal*, vilket förklarar dess högre utfall år 2011.

Redovisningsmodell

Redovisningen av överförmyndarverksamheten har tidigare bokförts på en så kallad verksamhet i bokföringen. År 2010 fanns således verksamheten överförmyndarverksamhet. För att särskilja uppdragen gentemot ensamkommande barn, redovisades dessa med aktivitet. Tre olika aktiviteter användes: asylsökande, ej återsökningsbart, ensamkommande barn/extra kostnader. År 2011 delades nämndens ansvar redovisningsmässigt i två verksamheter, överförmyndarverksamhet samt ensamkommande barn. Från år 2012 har ytterligare två verksamheter tillkommit vilka är gode män och administration.

Utbetalda arvoden

Utfallet för utbetalda arvoden kan jämföras med arvoden för utförda årsräkningar,

sluträkningar och redogörelser, se tabell nedan. Vid en jämförelse måste beaktas att statistik avseende "räkningar" omfattar det år uppdraget utförts, medan redovisningsutfallet visar det år arvudet i huvudsak är reglerat/utbetalt.

Åtskillnad behöver även göras mellan uppdrag som ställföreträdare för ensamkommande asylsökande barn samt övriga ställföreträdare. Motivet till detta är dels att ersättning utgår från Migrationsverket under vissa förutsättningar för ställföreträdare för ensamkommande asylsökande barn. Vidare sker arvoderingen med olikartade principer och periodicitet för dessa "grupper" av ställföreträdare.

Arvodering avseende årsavräkningar för övriga ställföreträdare sker i huvudsak efter årsskiftet året efter verksamhetsåret. Slutavräkningar granskas och arvoderas löpande.

Arvodering för uppdraget som ställföreträdare till ensamkommande barn sker däremot regelmässigt månadsvis. Ställföreträdaren skall redovisa månadsrapport samt specifikation av resor med egen bil som bilagor till den aktuella månads arvodesräkning. Av intervjuerna framkommer att underlagen inkommer runt den 2-3:e i varje månad.

Samtliga arvoden som utbetalas för uppdrag som ställföreträdare registreras manuellt av lönehandläggare i lönesystemet. En ställföreträdare som uppbär arvode för två utförda uppdrag under samma period registreras som två separata arvoden.

Följande tabell visar antal årsräkningar och sluträkningar samt arvodering för dessa fördelat mellan överförmyndarnämnden och huvudmännen. I sammanställningen ingår inte ställföreträdare till ensamkommande asylsökande barn.

<i>Samtliga årsräkningar, sluträkningar och redogörelser</i>			
Utbetalt arvode för "räkningar", tkr	2011	2010	2009
Huvudmän	1 341	1 285	1 254
Överförmyndarnämnden	1 274	948	1 005
Antal "räkningar"	2011	2010	2009
Huvudmän	190	227	235
Överförmyndarnämnden	181	160	155
Varav årsräkningar			
Utbetalt arvode för årsräkningar, tkr	2011	2010	2009
Huvudmän	1 214	1 185	1 145
Överförmyndarnämnden	1 174	859	940
Antal årsräkningar	2011	2010	2009
Huvudmän	166	198	213
Överförmyndarnämnden	149	123	128
<i>I tabellen anges verksamhetsår. Merparten redovisas och utbetalas året efter</i>			
<i>År avser uppdragsår</i>			

Av tabellen framgår nämndens upparbetade arvode minskade år 2010 jämfört med år 2009, för att åter öka år 2011. Det innebär att kommunens totalt utbetalad

arvoden ökar över perioden. Även huvudmännens utbetalningar av arvoden ökar, dock ökar kommunens totala utbetalningar mer.

Totala antalet utbetalningar minskar, dock ökar kommunens antal utbetalningar medan huvudmännens antal utbetalningar minskar. Används detta som grund för beräkning av genomsnittsarvode (arvode / antal) har en förändring skett från 2009 så tillvida att år 2009 var genomsnittsarvudet för huvudmännen drygt 1 000 kr mindre per arvodering än kommunens. År 2012 är genomsnittsarvudet för huvudmännen och nämnden i stort lika, dock har en ökning av genomsnittsarvudet skett med drygt 1 000 kronor.

Arvode som delas genom utbetalning från kommunen och huvudmännen till ställföreträdare har minskat mellan åren 2009 och 2010.

I ovanstående tabell inräknas som arvode:

- ✚ arvode för att förvalta egendom
- ✚ arvode för sörja för person
- ✚ eventuell bilersättning
- ✚ omkostnadsersättning

Jämförbarheten mot ekonomiskt utfall överensstämmer inte fullt ut, då verksamhetsår inte är att likställa med samtliga arvoden är utbetalda under samma utbetalnings-/redovisningsår. Däremot styrker ovanstående trenden i det ekonomiska utfallet, det vill säga minskning av arvode under 2010 men kostnaden år 2011 överstiger 2009 års belopp.

Utbetalda arvoden enligt lönesystemet i relation till antalet utbetalningar för perioden 2010 till 2012:

Utbetalda arvoden, tkr	2012	2011	2010
Arvode övriga	1 115	925	1 088
Arvode ensamkommande barn	423	237	397
Totalt arvode	1 538	1 162	1 485
Antal utbetalda arvoden, tkr	2012	2011	2010
Övriga ställföreträdare	155	167	177
Ställföreträdare ensamkommande barn	119	132	176
Totalt antal transaktioner med arvode	274	299	353

I sammanhanget bör poängteras, vilket framkommit vid intervjuerna, att antalet arvoden inte är direkt jämförbart med antal årsavräkningar och slutavräkningar. Bakgrunden till detta är att vid uttag av statistik från överförmyndarnämndens handläggningssystem erhålls statistik kopplat till verksamhetsåret som årsavräkningen/ slutavräkningen avser. Ovanstående tabell är kopplat till redovisningsår som mer överensstämmer med utbetalningsår. Det innebär att utbetalda arvoden till övriga ställföreträdare för år 2012 i huvudsak omfattar årsavräkningar för år 2011. Utbetalda arvoden för ensamkommande barn omfattar till skillnad från övriga ställföreträdare månadsvisa utbetalningar (inkluderar en månads fördröjning).

En ytterligare skillnad som finns mellan den två tabellerna ovan är att arvoden från överförmyndarnämndens handläggningssystem omfattar samtliga ersättningar som ställföreträdaren erhåller. Utbetalda arvoden enligt redovisningen omfattar arvoden som är kostnadsförda som arvoden. Bilersättningar och omkostnader bokförs separat.

Arvodering, omkostnadsersättning och resekostnader för ställföreträdare har för åren 2010, 2011 och 2012 fördelats enligt följande:

Arvoden, tkr	2012	2011	2010
Uppdragstagare (övriga)	1140	973	1087
Uppdragstagare (ensamkommande barn)	449	237	392
Summa	1589	1210	1479
Om kostnadsersättning, tkr	2012	2011	2010
Uppdragstagare (övriga)	61	19	21
Uppdragstagare (ensamkommande barn)	25	12	24
Summa	86	31	45
Resekostnader (ej milersättning), tkr	2012	2011	2010
Uppdragstagare (övriga)	72	47	34
Uppdragstagare (ensamkommande barn)	51	43	72
Summa	123	90	106
Totalt arvoden + omkostnad + resor, tkr	2012	2011	2010
Uppdragstagare (övriga)	1273	1039	1142
Uppdragstagare (ensamkommande barn)	525	292	488
Summa	1798	1331	1630
<i>Sammanställt med underlag per kontoslag från kommunens ekonomisystem</i>			

Skillnaden mellan arvoden i ovanstående tabell och tabell arvoden och löner avseende utfall för verksamhet ensamkommande barn är främst arbetsgivaravgifter. Med bakgrund i tidigare års redovisningsmodell och att arbetsgivaravgifter ej är särredovisat samt att dessa är beroende av ålder har dessa inte medräknats i den senare tabellen.

Ensamkommande barn

Verksamheten ensamkommande barn finansieras framförallt genom medel som återsöks från Migrationsverket. Återsökningen görs för närvarande kvartalsvis och betalas ut i efterskott. I samband med bokslut (års- och delårsbokslut) bokas återsökta belopp upp som intäkt. Tidigare har återsökningen skett månadsvis. Intäkter för ensamkommande barn fördelas även internt mellan flera nämnder med schablonbelopp som erhålls från Migrationsverket. Fördelningen sker i slutet av året vilket ger svårigheter för månadsvis avstämning. Den interna fördelningen avser bland annat att täcka kostnader från dess det sökande barnet/ungdomen beviljats permanent uppehållstillstånd (PUT) till dess särskild förordnad vårdnadshavare (SFV) fastställts av tingsrätten.

I redovisningen har kostnader och intäkter rörande ensamkommande barn under åren från år 2010 bokförts med en så kallad aktivitet och från år 2011 med en separat verksamhet, ÖF ensamkommande barn.

Följande tabell visar utfallet för verksamheten ensamkommande barn för respektive år 2010, 2011 och 2012. Sammanställningen är utarbetad utifrån samtliga redovisningstransaktioner med aktivitet och/eller verksamhet ensamkommande barn. Avseende intäkter har en manuell justering skett för intäkter från Migrationsverket år 2010 som ej är redovisad med aktivitet.

ÖF Ensamkommande barn, tkr	2012	2011	2010
Intäkter	862	326	810
Löner & arvoden	- 639	- 324	- 559
Hyra bilar / tolk mm	- 3	- 8	- 1
Resekostnader	- 51	- 43	- 73
Utfall	169	- 49	177
<i>Intäkter 2012, 115 tkr är bokförda mot verksamhet administration</i>			

En uppställning motsvarande ovan för övriga ställföreträdare är mer komplex att sammanställa. Bakgrunden till detta är att ingen särredovisning av ställföreträdare skett i redovisningen. I tidigare års redovisningsmodell har samtliga transaktioner redovisats mot en verksamhet och därför krävs manuell genomgång för att via redovisningsinformationen fånga samtliga kostnader.

4.3.1. Kommentarer och bedömning

Genom en fördelning av nämndens kostnader på olika verksamheter (gode män, administration, nämnden respektive ensamkommande barn) förbättras möjligheten att följa upp och stämma av kostnadsutvecklingen avseende arvoden för ställföreträdare.

Nämndens kostnader minskade år 2011 jämfört med år 2010, för att öka år 2012. Kostnaderna har även ökat vid en jämförelse mellan år 2010 och 2012. Det är framförallt lönekostnader och arvoden som har ökat mellan år 2010 och 2012. Löner har ökat med 105 tkr och arvoden med 142 tkr. Av ökningen avseende arvoden svarar verksamheten ensamkommande barn för 57 tkr, vilket täcks av återsökta medel och intern fördelade schablonintäkt. Kostnadsökningen ger även högre arbetsgivaravgifter.

Den posten som varierat mest mellan år 2010 till år 2012 är kostnader för löner till arbetstagare. Detta kan dock förklaras av vakanta tjänster under år 2011, vilket i sin tur medförde ökade kostnader för inhyrd personal under år 2011.

Kostnadsökningen av arvoden till övriga ställföreträdare har två orsaker, förutom nämndens bedömning om ökade antal ärenden och ärendenas komplexitet. Dels höjdes grundarvoderingen för bevaka rätt från 6 % till 7 % för verksamhetsår 2011, utbetalningsår 2012. Dels beräknades arvoderingen vid utbetalning år 2012 med

prisbasbelopp år 2012 och ej verksamhetsårets prisbasbelopp, det vill säga år 2011. Detta gav en kostnadsökning för förvalta egendom, bevaka rätt och sörja för person med drygt 600 kronor (120 kronor + 510 kronor) från utbetalningsår år 2011 till år 2012. Om man skulle anta att samtliga ärenden omfattar ett godmanskap med samtliga delar ger det en kostnadsökning med drygt 100 tkr.

Verksamheten för ensamkommande barn har även ökat under de senaste åren. Kostnaderna för detta har dock täckts med intäkter från Migrationsverket. Verksamheten har även år 2012 fördelats mer medel än tidigare från den interna fördelning av schablonbelopp som kommunen erhållit från Migrationsverket.

🚧 Hur har nämndens kostnader utvecklats under de senaste tre åren (2010, 2011 och 2012)?

Vi konstaterar att nämndens kostnader under 2011 sjunkit, främst med anledning av obesatt tjänst som handläggare. Handläggarens uppgifter har upprätthållits genom att tjänsten tillfälligtvis varit besatt samt stöd från bemanningsenheten och nämndens ledamöter.

Vi konstaterar att nämndens kostnader från år 2010 till 2012 har ökat avseende arvoden. Förklaringen är en höjning av grundarvodet, höjt prisbasbelopp samt ökat antal utbetalda arvoden.

Vi ser positivt på den utveckling av redovisningsmodellen som sker men konstaterar att med anledning av modifieringen finns svårigheter att analysera kostnadsutvecklingen annat än för arvoden.

Vi menar dock att det ger goda förutsättningar att följa kostnadstutvecklingen genom nyttjandet av separata verksamheter såsom gode män, administration, nämnden respektive ensamkommande barn.

Vår uppfattning är vidare att en djupare analys krävs för att skapa en korrekt bild av antalet ärenden inom till exempel ställföreträdande för ensamkommande barn för granskad period.

🚧 Vilket är skälet till kostnadsökningarna mellan 2011 och 2012?

Totalt har nettokostnaderna ökat mellan år 2011 till år 2012 med cirka 22 %. En jämförelse mellan dessa båda år blir dock missvisande eftersom det under år 2011 fanns poster som påverkades av bland annat vakanta tjänster. I en jämförelse mellan år 2010 och år 2011 kan konstateras att nettokostnadsökningen istället var cirka 10 %. I denna ökning inryms då utökning av tjänst inom administrationen.

Ökningen i arvode för ställföreträdare ökade mellan åren 2011 och 2012 med cirka 20 % medan motsvarande ökning mellan år 2010 och år 2012 uppgår till cirka 8 %. Utifrån den redovisningsmodell som har tillämpats har det inte gått att säkerställa vad de minskade kostnaderna för år 2011 är orsakad av.

Däremot har säkerställts att en förklaring till ökningen av arvodeskostnader år 2012 är att fel års prisbasbelopp, och därmed för högt, använts som underlag för beräkning av arvoden.

Det är positivt att man har utvecklat redovisningsmodellen för att bättre kunna följa upp de olika kostnadsslagen i framtiden. För att upprätta en god intern kontroll är det av vikt att kostnaderna fortsättningsvis följs upp löpande och en analys görs av utfallet. Denna analys bör även presenteras för nämnden.

✚ Hur är kostnadsfördelning mellan ställföreträdare till ensamkommande barn och övriga ställföreträdarskap?

Under senare år har omfattningen av verksamheten kring ensamkommande barn ökat i omfattning. Detta har även medfört att kostnaderna för arvoden kopplat till detta har ökat. För år 2012 utgör arvoden till ställföreträdare för ensamkommande barn cirka 27 % av det totala arvodet.

I den redovisningsmodell som tidigare använts har det inte varit möjligt att på ett tillförlitligt sätt följa kostnaderna för ensamkommande barn separat. Genom den utveckling som pågår kommer det finnas bättre förutsättningar för detta framgent.

Sammanfattningsvis avseende kostnadsutvecklingen inom överförmyndarnämnden bedömer vi att någon systematisk ekonomisk analys inte har gjorts under åren. De fluktuationer som funnits i kostnaderna har inte analyserats fullt ut. Bedömningen utifrån detta är därför att nämndens ekonomiska uppföljning inte har varit helt tillfredsställande. Vi bedömer att nämndens interna kontroll behöver utvecklas.

Söderhamn 2013-08-23

Helena Carlson

Projektledare

Carl-Åke Elmersjö

Uppdragsledare